

Het is allemaal gedaan alsof

La Passion de Gilles zonder passie

Een meisje staat voor het rode gordijn van de Munt. Ze maakt een magisch gebaar, het doek zwiëpt open, en op de scène staat een massa mensen druk te doen. Ze zingen, spreken, schreeuwen, maar verstaan doet men nauwelijks iets. Het meisje loopt op een lid van de massa af en meteen rukt deze zijn historische kleren van het lijf. In zijn colbertpakje valt hij ten gronde (dood?). Dan loopt het meisje naar een andere uitverkorene. Dat gaat zo een zestal keren door. Maar als het publiek gelooft dat deze figuren voor dood liggen, richten ze zich plots weer op. Ze gaan zelfs rondwandelen. Ondertussen is Jeanne d'Arc verschenen, maar de uitspraak van de actrice maakt het moeilijk om iets meer te verstaan dan 'En nom Dieu'. In het libretto vindt men later een regel als 'Qui m'aime me suive', viermaal herhaald, maar van dit voor opera verbaal gesneden brood, merkt men bij de opvoering niets. Ondertussen gaan er ook allerlei panelen en glazen wanden open- en dichtschuiven, en in een hoek van het toneel staat er zelfs plotseling een wrak van een jeep. Tussen al dat middeleeuwse volk, stapt dan zowaar een Japanse toeriste over de scène, die gauw een kiekje van het gebeuren flashed. Dat alles wordt overgoten met de eerste reusachtige rookwolk.

Zo begint *La Passion de Gilles*, de opera die in opdracht van de Munt geschreven werd door componist Philippe Boesmans en librettist Pierre Mertens. Het bespreken van een nieuwe opera is altijd iets heel bijzonders. Boven het genre hangt de verdenking dat het tot vroegere tijden behoort. Gerard Mortier, die alles wil in het werk stellen om het genre springlevend te maken, vindt dat het absoluut noodzakelijk is om nieuwe werken aan het bekende repertoire toe te voegen. Hij heeft voor deze eerste opdracht uit zijn ambtstermijn als directeur, een beroep gedaan op één van onze beste Belgische componisten. Maar voor deze man is het operagenre iets wat hij slechts passief kent. Hij kent Wagner door en door, dat wel, maar hij heeft zelf nooit een dramatische actie helemaal in muziek moeten uittekenen. Het schrijven van een opera blijft voor hem dus een gok. Als men zijn werk beoordeelt, dan beoordeelt men een eersteling. Het spijtige is dat de componisten van-

daag zelden de kans krijgen om nog een tweede opera te schrijven. Het is dus meestal een poging om onmiddellijk in de roos te schieten. Dat is zelfs specialisten van het genre zoals Mozart, Wagner of Verdi niet gelukt. Geen wonder dus dat het nieuwste werkstuk van Boesmans niet helemaal bevredigt.

Drama?

Men kan zich afvragen waarom *La Passion de Gilles* niet goed uit de verf komt. Mij lijken twee factoren van bijzonder belang: de zwakte van het gegeven, en de stijl van de opvoering.

Waarover gaat *Gilles*? Het libretto gaat uit van historische feiten rond de figuur van Gilles de Rais, die het model is geweest voor het wrede Blauwbaardverhaal. Maar Gilles was in de eerste plaats de strijdmakker van Jeanne d'Arc. Hij was op haar verliefd, aldus het libretto, zodat hij niet kon begrijpen dat deze heilige plots door de kerk als een heks verbrand werd. Zijn onberispelijke leven nam toen een radicale wending: hij sloot zich in zijn kasteel op en ontpopte zich tot een erg getalenteerd

sadist: hij misbruikte en martelde knapen, hield zich onledig met alchemie. Deze wandaden leidden tenslotte tot een nieuw proces voor de inquisitie. Toen hij zijn zonden opbiechtte, werd ook hij prompt tot de brandstapel veroordeeld.

Pierre Mertens, de Frans-Belgische schrijver, die literaire kritieken voor de krant *Le Soir* schrijft en ook een paar romans op zijn naam heeft staan, vond dat de figuur van Gilles zich uitstekend voor een opera leende. Operafiguren, zo vindt hij, zijn altijd ambigu, en deze gespletenheid vindt men ten overvloede bij dit historisch personage terug. De carrière van Gilles is erg interessant, want ze kan gedachten suggereren omtrent Goed en Kwaad, over de relativiteit van de rechtspraak, over de kronkelige logica van de Kerk. De vraag rijst echter of dit dramatische ideeën zijn. Het antwoord is spijtig genoeg: neen. De beste tekst die Pierre Mertens aan Gilles besteed heeft, is in het programmaboek te vinden in de vorm van een essay.

Inderdaad, de carrière van Gilles leent zich tot bespiegeling, speculatie, beschrijving. Maar waar zit er ook

De Brusselse Munt wil door het creëren van nieuwe opera's het genre levend houden. In het geval van *La Passion de Gilles* heeft dat een 'late opera' opgeleverd. Johan Thielemans bespreekt de voorstelling en laat componist Philippe Boesmans aan het woord.

La passion de Gilles (Nationale Opera) - Foto's Paul Versele

